

Sveriges ekonomiska ställning : några ord till belysning af frågan, huruvid...

Gripenstedt, Johan August,

54 K Br. 1858

National Library
of Sweden

KIPENSTEDT J.A.

Salit
Ekon
Förbruk
Pr
0
1858

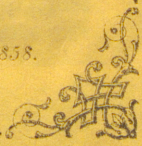
SVERIGES EKONOMISKA STÄLLNING.

Några ord till belysning af frågan, huruvida
skildringen af landets blomstrande tillstånd
 varit sann eller falsk.

AF

J. A. G. *Kipenstedt*

(Afttryck ur Svenska Tidningen).

Stockholm, tryckt hos N. Marcus, 1858.

SVENSKA
KONUNGENS

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

J. J. G.

Kungl. biblioteket

0 0000 000055452

Sveriges ekonomiska ställning.

Några ord till belysning af frågan, huruvida skildringen af landets blomstrande tillstånd varit sann eller falsk.

Audiatum et altera pars.

Sedan den finansiella storm, som förlidet år plötsligen utbröt på andra sidan Atlantiska hafvet och derefter hårdt hemsökte nästan hela den industriella världen, äfven hunnit till våra stränder, har det inom en stor del af den periodiska pressen blifvit ett slags mani eller fix idé, att utmåla Sveriges ekonomiska ställning så olycklig och hjälplös som möjligt. — Man har täflat om, att inför världens ögon göra rätt klart och framlysande, att all den utveckling af landets materiella krafter, all den förkofran i olika riktningar, allt det ökade välstånd, som hvar och en kunde förnimma, hvaråt alla gladdes, och som ingen för kort tid sedan förnekade, endast voro konstlade och skenbara — en bedräglig produkt af svindlande spekulationer och lättsinnig njutningslystnad — men deremot det verkliga tillståndet i landet vore utmärkt af fattigdom, skuldsättning och vingleri. — Skilnaden mellan de många taflorna har egentligen icke

varit någon annan, än den, som uppkommit af olika förmåga att behandla den svarta färgen. Naturligtvis har man icke heller varit tveksam om de följder, som skola uppstå af den nu ändtligen insedda verkliga belägenheten, och såsom sådana har man med säkerhet förutspått, för den enskilde tilltagande förlägenhet och slutligen undergång, för det allmänna, realisationens omstörtning, statsbrist och bankrutt.

Vid denna stormlöpaing hafva de täffande haft ett gemensamt föremål för sina anfall uti den skildring af landets lyckliga ställning, som förekommer, dels i regeringens till rikets ständer år 1856 aflättna proposition om statsverkets tillstånd och behöf, dels i finans-ministerns yttranden vid ständernas gemensamma öfverläggningar sistlidne sommar, angående jernvägsfrågan — en skildring, som antages vara helt och hållet falsk och endast grundad på för tillfället rådande undantags-förhållanden. Detta har man *antagit*, säga vi; men har man ens försökt att *bevisa* sitt påstående? Nej! det har ansetts nog, att såsom ett *axiom* uppställa och ideligen omsäga den satsen, att nämnda skildring utgör den mest skärande kontrast mot verkligheten.»

Med all aktning för axiomer, nemligen när de *äro* det, torde det imellertid förtjena att undersökas, hvilken som undanskjutit verkliga, stadigvarande förhållanden, för att

endast framställa de tillfälliga, för stunden rådande — hvilken som gjort sig saker till en dylik förvexling vid ämnets bedömande, antingen regeringen och dess organer, eller de, som nu så högljudd orda om den »skärande kontrasten.»

Vid en sådan undersökning bör i främsta rummet tillses, huruvida landets tillstånd verkligen var blomstrande på den tid (1856), då regeringen derom utlät sig till rikets ständer, och huruvida häruti hade uppkommit någon väsendtlig förändring, då finansministern något senare framlade sin ofta omtalade lysande taffa öfver landets ekonomiska förhållanden, samt slutligen, huruvida hvad som sedermera inträffat i sjelfva verket utgör någon vederläggning af det, som sålunda blifvit framstädt, eller tillintetgör de slutsatser, som deraf ansetts kunna dragas. — Det inskränkta utrymmet af en tidningsartikel tillåter imellertid icke, att åt denna undersökning gifva en så stor fullständighet, som eljest varit önskvärd, och vi nödgas därför inskränka oss till framläggande af de hufvudfakta, hvilka vi anse mest upplysande, och hvilka äro lika lätta att kontrollera, som de allmänt erkännas vara mätare af ett lands materiella förkofran eller tillbakaskridande.

Kasta vi då först och främst en blick på produktionen af landets förnämsta råämnen,

metaller, spannmål och trävaror, så framställa sig följande förhållanden:

Jernhandteringen, hvaraf nu för korthetens skull endast anföres stångjernsmidet, har lemnat det resultat, att tillverkningen af stångjern utgjorde i runda tal:

År 1833	452 000	skeppund.
" 1843	542 000	"
" 1853	718 000	"
" 1855	795 000	"
" 1856	840 000	"

utvisande således på 23 år en tillökning af 86 procent.

Koppar tillverkningen utgjorde:

År 1833.....	5 519	skeppund.
" 1843.....	6 969	"
" 1853.....	11 581	"
" 1855.....	12 526	"
" 1856.....	13 402	"

och visar således på samma tid en tillökning af 143 procent.

Spannmåls-produktionen kan tyvärr i brist på tillförlitliga statistiska uppgifter icke med någon större säkerhet beräknas, men angående dess *relativa* storlek är det likväl möjligt att bilda sig ett temligen klart begrepp, om man tager i betraktande, dels den obestriddigen betydligt ökade konsumtionen inom landet, dels förhållandet mellan exporten och importen af spannmål. Efter att under den föregående tiden hafva behöft i allmänhet införskrifva flera hundra tusen

tunnor spanmål årligen, kunde Sverige under femtalet af åren:

	T:r årligen.
1830—1834 i medeltal <i>exportera</i> ett öfverskott af.....	60 000.
1835—1839 uppgick likväl åter den öfverskjutande <i>importen</i> i medeltal till	100 000.
1840—1844 utgjorde den öfverskjutande <i>exporten</i> i medeltal	116 000.
1845—1849 öfverskjutande <i>export</i>	377 000.
1850—1854 " "	208 000.
1855 " "	1 739 000.
och 1856, då skörden blef till största delen förstörd.....	181 000 t.r.

Härvid märkes, att malen spanmål blifvit reducerad till omalen.

Det medgifves gerna, att den ovanliga spanmålexporten, under åren 1854 och 1855 bör betraktas såsom ett undantags-förhållande, ehuru detta egentligen kan sägas i afseende på *priset*, och ej så mycket i afseende å *quantiteten*; men i alla fall torde af det förestående vara uppenbart, hvilken utomordentlig utveckling vårt landbruk på senare tider vunnit — något, som för öfrigt är påfallande för hvar och en, som genomrest landet.

Skogshushållningens resultat äro följande:

Exporten af de förnämsta trävaror utgjorde:

	Plank och bräder. Tolfter.	Bjelkar. Stycken.
År 1834	331 000	125 000.
" 1844	545 000	216 000.
" 1854	1 196 000	675 000.
" 1855	1 753 000	545 000.
" 1856	1 816 000	625 000.

Hvilket således visar, att trä-exporten under denna tid blifvit *femdubblad*.

Vi bedja läsaren hafva tålmod med siffrornas mängd, men det är just på dem, icke på fördomar och hugskott, som vi önska att han må grunda sitt omdöme; och dessa siffror visa utan all tvetydighet en forigående tillväxt i produktionskraft, hvaråt Sverige för visso aldrig tillförene haft att glädja sig. Imellertid motse vi några inkast emot de slutsatser, som påtruga sig af ofvanstående fakta.

Spanmåls-exporten — skall man kanske säga — är mera konstlad och tillfällig, än för framtiden påräknelig, till följd af en på boskapsskötselns bekostnad onaturligt uppdrifven spanmåls-produktion. Derpå kan svaras, att en så högt uppdrifven, under decennier fortgående och stegrad spanmåls-produktion, icke vore möjlig, om ej äfven boskapsskötseln i sin mån förkofrat sig, och detta af det enkla skäl, att största delen af Sveriges åkerjord är till sin alstrings-förmåga beroende af begödnings. Och i sammanhang härmed finner man också, att införseln

af dertill tjenande ämnen varit i ett utomordentligt starkt tilltagande, under det att exporten af dylika ämnen, t. ex. *ben*, hvilken förr var ganska betydlig, numera nästan upphört. Det bör likväl ingalunda förnekas, att boskaps-skötselns framsteg ännu icke hållit jemna steg med åkerbrukets, ehuru vi ej heller dela den falska föreställningen, att en anseelig import af lädugårds-produkter, som ännu eger rum, skulle bevisa att landets egna lädugårdar alldeles försummades; ty denna import bevisar fast hellre en ökad konsumtion, föranledd af ökade utvägar, för mängden, att förse sig med bättre födoämnen.

Vidare vänta vi den invändningen, att den ofantliga exporten af trävaror endast är ett ondt, som, inom en närmare eller fjernare framtid, hotar oss med Islands eller Grönlands hemska öde. Ingen kan högre än vi värdera de bemödanden, som göras för att införa en bättre ordnad skogshushållning, och vi bortvända icke ögonen från faran för skogsbrist, derföre att denna brist ansågs stå för dörren, redan i Gustaf den 1:stes dagar; men vi kunna ej heller förbise, att om också i många trakter en öfverdrifven och på framtiden inkräktände skogs-afverkning egt rum, så hafva deremot vidsträckta urskogar, som tillförene aldrig skattat under yxan, först i senare åren lemnat sina produkter åt någonting nyttigare än förruttnel-

se; att återväxten under kultur är ojemförligt större än i det vilda tillståndet; och slutligen, att som ingen vårdar, hvad som ej har något värde, en allmän skogshushållning, man må reglera och lagstifta huru som helst, icke uppkommer förr, än skogens produkter blifvit föremål för en större och lönande handel. Sedd ur denna synpunkt, får trä-exporten äfven för framtiden en annan vikt och betydelse.

Betrakta vi åter *fabriksrörelsen*, så möter oss äfven der samma tafla af ständigt tilltagande lif och verksamhet. Det skulle blifva alltför vidlyftigt, att härutinnan fullständigt redogöra för fortgången af hvarje särskild industri, och vi måste därför åtnöja oss med en summarisk jemförelse mellan tillverkningsvärdet af de 10 förnämsta fabriksnäringsarnas produkter vid början och slutet af perioden 1834—1856. Det finnes då, att värdet af tillverkningarna uttryckt i rdr bko*) varit som följer:

	1834.	1856.
Vid <i>bomulls- och linnfabrikerna</i>	420 000	2 211 000
(tillverkningen således mellan <i>fem- och sexdubb/ ad</i>)		
vid <i>klädesfabrikerna</i>	3 557 000	7 135 000
(tillverkningen således <i>fördubblad</i>)		

*) Alla i denna uppsats förekommande värden äro beräknade i *banko*.

	1834.	1856.
vid <i>sidenfabrikerna</i> 499 000	1 049 000	
(likaledes mer än <i>fjurdubblad</i>)		
vid <i>bomullsspinnerierna</i> 323 000	6 340 000	
(tillverkningen <i>tjugodubbel</i>)		
vid <i>sockerbruken</i> 1 879 000	8 110 000	
(tillverkningen mellan <i>fyra- och femdubbel</i>).		
vid <i>tobaksfabrikerna</i> 877 000	2 785 000	
(tillverkningen <i>tredubblad</i>)		
vid <i>pappersbruken</i> 578 000	1 306 000	
(tillverkningen mellan <i>två- och tredubbel</i>)		
vid <i>läderfabrikerna</i> 521 000	2 474 000	
(tillverkningen nära <i>femdubblad</i>)		
vid <i>oljeslagerierna</i> 170 000	960 000	
(tillverkningen mellan <i>fem- och sexdubbel</i>)		
vid <i>mekaniska verk- städer</i>	78 000	2 430 000
(tillverkningen således mera än <i>trettio- dubblad</i>)		

Och slutligen att det sammanlagda värdet af *alla* inom landet befintliga fabrikers alster, hvilket är

1834 utgjorde endast 11 288 000 rdr bko
 1856 uppgick till 41 242 000 " "
 hvaraf således synes, att fabriks-rörelsen i sin helhet under denna tid blifvit nära nog *fjurdubblad*.

Hvad som härvid säkerligen icke heller undfallit läsaren, såsom ganska betecknande, är det förhållande, att de ojemförligt största framstegen gjorts just i de närings-grenar, som t. ex. bomulls-spinnerier, oljeslagerier,

mekaniska verkstäder m. fl., hvilkas fabrikat icke egentligen användas till omedelbar förbrukning, utan hufvudsakligen äro föremål, dels för vidare bearbetning, dels för användning vid ett produktift arbete. Och hvilken impuls häraf gifvits åt andra näringar och husslöjd, är lätt att inse. Ej mindre anmärkningsvärd, så väl med hänsigt till förbrukningens omfång, som handels- och närings-lagstiftningens resultat, är äfven den omständigheten, att denna hastiga och starka utveckling af vår inhemska industri egentligen tagit sin begynnelse och fortgått i bredd med en friare handelsrörelse och ökad laglig import af samma slags varor från utlandet.

För att gifva ett begrepp om tillväxten i denna rikets *handelsrörelse*, torde det vara nog att anföra förhållandet med *exporten* och *importen*, under den tidrymd, åt hvilken vi i denna uppsats egnat våra iakttagelser. Officiella handlingar upplysa i detta afseende följande:

	Import.	Export.
1834	14 526 000.	15 882 000.
1844	18 420 000.	21 680 000.
1849	25 521 000.	26 346 000.
1853	34 387 000.	34 470 000.
1854	52 437 000.	52 810 000.
1855	56 561 000.	63 898 000.
1856	70 563 000.	61 622 000.

Sammanlægges importen och exporten, så visar sig, att hela *omsättnings-beloppet för 1856 var nära 4 1/2 gånger så stort som år 1834*. Önskar man åter att se, i hvad mån landets export förmår betäcka dess import, och jemför det sammanlagda värdet af dessa quantiteter, under de senaste 10 åren, *sedan in- och utförseln af guld och silfver blifvit afräknad, så att endast varor blifvit jemförda med varor*, så uppkommer det resultat, att i fall tidsperioden tages mellan 1846—1855 har exporten under denna tid lemnat ett *öfverskott* af 34 535 000 rdr bko, men om det ytterst missgynnande året 1856 äfven ingår, likafullt ett *öfverskott* af 11 655 000 rdr bko. Vi anse oss icke behöfva tillägga något vidare, för att hvar och en må kunna finna huru förundransvärdt vår handel — denna industriens och odlingens mäktigaste bundsförvandt — under den senaste tiden utvecklats sig.

Och att denna vidgade handelsrörelse icke varit passif, inhemtas genom en blick på rikets *sjöfart*.

De seglande fartygen voro neml.:

År 1836.....	1 809 st.	mätande	63 864 läster.
" 1849.....	2 624 "	"	107 893 "
" 1854.....	2 783 "	"	118 148 "
" 1856.....	3 020 "	"	138 793 "

hvilket således visar, att lästetalet på tjugo år blifvit *mera än fördubbladt*, och att

tillökningen endast på de två sista åren utgör ej mindre än 20 645 läster.

Ett i ännu högre grad hugnande resultat gifver förhållandet med ångfartygs-flottan, hvilken bestod af:

År 1836	27	fartyg	med	maskin.	af	1140	hästkr.
" 1849	63	"	"	"	"	2791	"
" 1854	99	"	"	"	"	4414	"
" 1856	147	"	"	"	"	6594	"

hvaraf alltså synes, att ångbåts-flottan under samma tid blifvit *sex gånger fördubblad*, och att endast på de två sista åren densamma tillvuxit med 48 fartyg och 2180 hästkrafter. — Det stora värdet af dessa tillökningar, uppgående till många millioner, framställa sig sjelfmant för eftertanken.

Ehuru de här ofvan meddelade uppgifterna öfver handelsrörelsen, deruti de millioner, som genom fraktfart kommit riket till godo, likväl ej äro synliga, böra vara tillfredsställande, äfven för dem, som ännu fästa en synnerlig vigt vid den s. k. handels-balans-teorien, vilja vi dock särskildt i afseende på varu-importen anföra några ord till upplysning. Importen för direkt konsumtion har betydligast tilltagit af de artiklar, som, ifrån att förr hafva varit de bättre lottades mera uteslutande tillhörighet, numera blifvit tillgängliga äfven för den större massan af folket. Så t. ex. importerades år 1855 mera än 3 gånger så mycket kaffe och socker, och 7 gånger så mycket hudar och skinn

som 1834, och 5 gånger så mycket bomulls-
väfnader som 1849; hvaremot importen af
vin, som kan anses ingå endast i de rikare
sammhällsklassernas förbrukning, under tiden
från 1834 till 1855 blott ökat sig med fem-
tio procent; och importen af sill, för hvilken
de fattigare egentligen kunna påräknas så-
som afnämare, stigit endast obetydligt. Den
ojemförligt största tillväxten i import visar
sig dock af de artiklar, som reproduktift
användas vid våra fabriker och näringar,
hvilket sålunda äfven utvisar dessas ökade
rörelse. Såsom exempel härpå må nämnas,
att under den förut omhandlade perioden,
och för åtskilliga artiklar på ännu kortare
tid, importen blifvit på följande sätt förökad:
Af bomull 22 g:gr fördubblad.

Bomullsgarn	mera än	5	"	"
Ull		3	"	"
Hudar och skinn		7	"	"
Stenkol och stybb		11	"	"
Redskap och maskiner (o- beräknadt jernvägs- skenor)		37	"	"
Gödnings-ämnen		180	"	" O. S. V.

Vi taga oss friheten fråga dem, som klä-
ga öfver den stora importen, om de anse äf-
ven detta för ett ondt?

Näringarnas allmänna förkofran har äfven
röjt sig i afseende å *statens inkomster och
utgifter*.

Under tilltagande folkmängd, ökade trans-

aktioner mellan enskilda, och vidgad offentlig verksamhet, är det naturligt, att statens utgifter — likasom den enskildes hushållskostnad, då familjen tillväxer och får nya behof — måste vara i tilltagande. Statsbehofven hafva ock ansenligen vuxit; och många viktiga ändamål, hvilka förr, i brist på tillgångar måst lemnas ouppnådda, hafva nu kunnat vinnas. Men huru hafva medlen härtill erhållits? Männe genom ökande af de gamla, eller genom påläggande af nya skatter? — Nej intetdera. Och ännu mer! — Skatterna, både de direkta och indirekta (med undantag för bränvinsbränningen, hvilken tillverkning man härigenom söker minska), hafva tvärtom blifvit betydligt nedsatta — så att *statsinkomsterna vuxit samtidigt med skatternas förminskning*. Att här genomgå hvarje särskild post af denna förminskning skulle blifva alltför vidlyftigt, men vi vilja likväl påminna derom, att ett stort antal ordinarie skattetitlar blifvit under de senaste trettio åren nedsatte eller afskaffade till belopp af nära en million riksdaler banko, samt att den allmänna bevillningen, hvilken år 1815 utgjorde ej mindre än 4 200 000 riksdaler banko, — en för den tiden känbar summa — blifvit nedsatt så: att åtskilliga af de mest tryckande afgifterna i densamma alldeles upphört; att skyddsafgiften blifvit successive reducerad till en fjerdedel, hvaraf nu ytterligare hälften blifvit vid

denna riksdag öfverlemnad till kommunernas behof; att afgifterna enligt andra artikeln af bevillningsförordningen blifvit nedsatta till hälften eller tredjedelen af hvad de förut varit, hvadan också hela denna beskattning senast ej beräknades till mera än 1 110 000 rdr bko; äfvensom slutligen, att tullbeskattningen på den sist förflutna tiden undergått en högst väsendtlig lindring, nu senast, bland annat, genom beviljad tullfrihet för nästan alla de förnämsta lefnads-förnödenheterna och råämnen för våra näringar, fartyg, maskiner och redskap.

Stats-inkomsternas tillväxt, uppgående under tiden 1834—1855 från 8 690 000 till omkring 16 500 000 rdr bko, har, såsom nyligen blifvit sagdt, småningom uppkommit i jembredd med en sådan skatternas nedsättning, i följd af den verkan på statskassan, som landets ökade rörelse, och en stigande välmåga indirekte utöfvat; hvarå såsom exempel må anföras att tull-uppbörden

År 1834 utgjorde	2 590 000	rdr bko.
" 1844	"	3 329 000	" "
" 1849	"	4 973 000	" "
" 1853	"	5 368 000	" "
" 1855	"	8 003 000	" "
och 1856	"	9 201 000	" "

oaktadt, såsom nyss nämdes, under tiden en betydlig nedsättning i tullsatserna i allmänhet egt rum.

Vill man bedöma statsbidragen genom

deras jemförande med landets produktion, sådan den *relativt* kan anses uttryckt genom summan af import och export, så visar sig, att statsinkomsterna, oaktadt dessas betydligt ökade belopp, likväl stå uti ett vida gynsammare förhållande till den sålunda uttryckta rörelsen nu än tillföre. Statsinkomsterna utgjorde nemligen, i förhållande till sammanlagda export- och import-värdet:

Åren 1824—1829	38	procent.
” 1839	26	”
” 1849	23	”
” 1854 mindre än	14	”

Sådan vi nu i få och sammanträngda drag sökt teckna den, var ställningen i landet, då statsmagtarna möttes den 23 oktober 1856, och sådan var den ännu, då rikets ständer rådplägade om jernvägsfrågan i juni 1857. Vi fråga: var icke regeringen äfvensom finansministern, hvilken vid det senare tillfället långt fullständigare än här skett, utvecklade alla dessa förhållanden, fullt befogad att uttrycka tillfredsställelse öfver *rikets blomstrande tillstånd?* Jo! utan allt tvifvel — ty mera blomstrande har detta lands ställning aldrig varit. Och detta omdöme var icke, såsom man sedermera utan ringaste anledning föreburit, grundadt på någon tillfällighet för dagen, eller några undantagsförhållanden, så vidt ej allt menskligt, såsom underkastadt förändringar, skall hän-

föras till undantag och tillfalligheter; ty det hvilade på jmförelser, som omfattade en tidrymd af mer än 20 år. Det numera så ofta förhånade »blomstrande tillståndet» var icke plötsligen uppkommet, utan hade under tider-
nas lopp mer och mindre långsamt uppspirat i följd af jordbrukets, bergshandteringens, skogshushållningens, handelns och sjöfartens, samt alla öfriga näringars, jemna utveckling och förkofran. Och det var ej heller någon nyhet, som regeringen förkunnade för rikets ständer, då hon skildrade landets be-
lägenhet såsom lycklig, ty folkets ombud, om ock ej alla noga bekanta med de statistiska uppgifter, hvilka närmare utvisade det tilltagande välståndet, medförde hvad som bättre var, nemligen omedelbar visshet derom, hem-
tad från folket sjelft. På den tiden motsade ingen, men mången uttryckte ofientligen och enskildt sin glädje öfver den lyckligare ställ-
ning, hvartill massan af folket kommit. Ar-
betskrafterna voro öfverallt eftersökta, och arbetet väl betaldt; jordens och konstflitens ymniga alster behöfde ej vänta på afsättning, och folkklasser, hvilka fordomdags lefvat i tvungen inskränkning till lifvets första och nödvändigaste behof, blefvo omsider också i sin ordning, och i stort, delaktige af förut saknade förmåner och beqvämligheter. Vi veta väl, att en och annan — som oftast sjelf ej behöfver neka sig något — anser denna ökade konsumtion för en riksolycka; men så

vidt densamma begränsas af tillgångarna (och dertill återföres den snart, i fall en tillfällig öfver-import egt rum), såsom ock siffrorna utvisa, så måste den, efter vår förmening, glädja hvar och en, som önskar att lifvet ej skall vara, för den ena folkklassen en njutning och för den andra en börda, och som vet, att armodet nästan alltid har råheten till följeslagare. Ty vore en viss grad af vällefnad att anse såsom en fördömlig lyx, olycksbringande för samhället, då vore ju också den tarflighet, som i Irland nöjer sig med potates, och fordom i Sverige och Finland med barkbröd, värd att eftersträfva.

Men hvad är då orsaken till de, med allvars och skämtets omvexlande vapen, på vers och prosa, utförda anfallen emot »rikets blomstrande tillstånd»? — Jo! den sedermera inträffade handelskrisen. Men just här — ingalunda förut — påträffa vi en »*tillfällighet*» ett »*undantagsförhållande*», med hvilket man vill undanskymma verkliga och ännu fortfarande sakförhållanden.

Handel och näringar fortgingo hos oss sin jemna och raska gång, då vid slutet af förra året en af dessa omhvälfningar i affärslifvet, som icke äro sällsynta, utan fast hellre periodiskt återkommande företeelser för länder med högt uppdrifven industriell och finansiell verksamhet, hastigt utbröt i Amerika och spridde sina verkningar öfver största delen af Europa. Sverige undgick ej sin dryga

känning häraf och erfor snart genom afbrottet i sina handels- och affärs-förbindelser med andra länder en tryckande penningebrist, med deraf följande förlamning i allmänna rörelsen. Nå väl! detta bevisar att Sverige var nog mycket en handlande och industriell stat för att icke stå utom verkningsarna — de onda så väl som de goda — af händelserna inom affärsverlden. Med handel och näringar, såsom fordom i dvala, skulle Sverige lika litet träffats af denna kris, som den, hvilken ständigt vistas på land, kan lida något skeppsbrott.

Vi känna alla hvilka ödeläggelser krisen utbredde, först omkring sin egen härd, sedermera i Europa, och jemväl i det rika, mäktiga England. Äfven der störtade banker (hvilket lyckligtvis ej hos oss inträffat), räntan steg oerhördt, en stor mängd bankrutter inträffade, och tusentals arbetare blefvo utan bröd: men man bar och man motarbetade olyckan med värdighet och kraft, och — framför allt — man skymfde ej sitt eget land.

Annorlunda betedde man sig här. En stor och spridd tidning, som anses förtrolig med ställningen på Stockholms börs, uppmanade visserligen vid stormens annalkande till enighet och lugn, men sedan ovädet brutit löst och medfört åtskilliga af de verkningar, som voro att förvänta, förändrades snart tonen inom nästan hela pressen. Förskräckelsen

intog de flesta, och sans och lugn lemnade rum för ropet om allmän fattigdom, ruin och vingleri.

Statsmagtarna besluta nu att, till afhjelpande af den påkomna förlägenheten, och för att kunna tillfredsställa de önskingar och anspråk på rörelsens och näringarnas understöd, som från många håll och skilda intressen framburos, upptaga ett lån utom landet; och då Sverige sålunda för första gången på lång tid uppträder såsom lånesökande på Europas penningemarknad, täflar man här att hölja landet med armodets lumpor och att brännmärka dess affärsmän i allmänhet såsom vinglare!! — Klokheten äfvensom befogenheten af ett sådant handlingsätt öfverlemna vi till läsarens eget bedömande.

Den finansiella krisen har redan vållat eller påskyndat mången enskilds ofärd; den kan ännu måhända komma att bestraffa mången oförsigtig spekulation, mångt obetänksamt förlitande på lyckans oföränderlighet, ja! äfven en och annans öfverdådiga lefnadssätt; den har för tillfället rubbat förtroendet mellan länder och enskilda, och förlamat den allmänna rörelsen. Men af allt detta är, så vidt vi kunna finna, ingen rimlig anledning att antaga, det hela landets välstånd, som är grundadt på näringar, hvilka aldrig kunna förlora sitt värde, skall förminsкас eller utträngas af nöden; och vi motse med trygghet

och glad förhoppning, att en nära liggande framtid häruti skall gifva oss rätt. Fatigdom och tillfällig förlägenhet äro icke liktydiga; penningbristen kan afhjelpas, det rubbade förtroendet kan återställas, och det allmänna välståndet, genom flit, sparsamhet och försigtighet, snart vinna en ny och ökad utsträckning; ty dess källor äro icke angripna eller förtorkade. Tvärtom! aldrig hafva de varit ymnigare. Landets utvidgade och förbättrade jordbruk och bergsbruk; dess vidsträckta skogar, som börjat få värde och vård; dess många och storartade fabriker och anstalter af alla slag, dess vackra handels- och ångbåtsflottor, dess nybyggnader, dess med hvarje dag sig alltmer utsträckande kommunikationsmedel, och ändtligen den mer än någonsin spridda skickligheten i alla arter af industriella värf: allt detta bildar en orubbad national-förmögenhet, som visserligen kan gifva mera eller mindre vinst, allt efter tids-omständigheternas vexlingar, men som dock, enligt menskligt förutseende, skall betrygga framgången af enskildt och allmänt sträfvande till ett älskadt fosterlands ytterligare lycka och förkofran.

J. A. G.

Sedan ofvanstående skrefs, har en insändare i Svenska Tidningen för gårdagen, yttrat sig om det förevarande ämnet och kommit till den lika oväntade som sorgliga slut-

sats, att *»vårt land på många tiotal af år, kanske aldrig, varit så fattigt, eller för den, som vill se verkliga förhållandet, förekommit så ömkligt som i närvarande ögonblick.»* Det torde vara någorlunda tillräckligt att, som svar härå, endast hänvisa till de upplysningar, som i den nyss avslutade uppsatsen blifvit lemnade, angående alla de viktigaste momenten af landets ekonomiska ställning, och vi tro oss derefter lugnt kunna öfverlemna till hvarje läsares eget omdöme att afgöra, hvilkendera slutsatsen, som är den sanna och rätta, insändarens eller vår.

Sjelfva kärnpunkten af insändarens framställning ligger deruti, att, fastän lån blifvit indragna och den sammanlagda varu-*exporten* under en längre tid ovedersägligen betydligt *öfverskjutit* den motsvarande varu-*importen*, landet likväl icke vunnit någon ökad tillgång på *silfver*, utan att detta alltid åter utgått ur landet, såsom det förmenas, för att betala våra skulder. — Först och främst bestrida vi helt och hållet riktigheten af insändarens, efter biskop Agardh anförda, beräkning af tillökningen i den utländska skulden, hvarvid på höft upptages en ofantlig handelsskuld, utan att taga i betraktande, att äfven *förr* (och här är ju fråga om en jemförelse) en sådan säkerligen också egt rum; men för öfrigt ser det, ut, som hade man återkommit till de tider, då den enda

mätaren på ett lands rikedom och välstånd ansågs bestå i dess förråd af ädla metaller. — Vi hade likväl trott, att man numera i allmänhet insåg skillnaden mellan *kapital* och *silfver* och förstod, att det förra kan tillväxa nära nog i oändlighet, utan att behöfva representeras af det senare. — För att kunna bedöma landets ekonomiska ställning, är frågan således denna: Har *national-kapitalet* — ej silfverförrådet — ökats eller minskats? Häruti ligger problemet.

Insändaren tyckes medgifva, att det verkliga ligger ett betydligt kapital i de på senare tider tillkomna odlingar, vatten-afstappingar, förbättringar i landt- och bergsbruk, fabriks-anläggningar, verkstäder och maskinerier, ökade inventarier, skepp och ångbåtar, husbyggnader, kommunikations-anstalter och inrättningar af alla slag. — Jal så stort, att om ins. ville försöka att närmare efterräkna allt detta, skulle han säkerligen sjelf falla i förundran — och vi påminna i detta afseende ännu en gång om det faktum, att endast den jämförelsevis ringa del af de nedlagda kapitalen, som under en tid af 8 år, *under formen af aktie-bolag*, ingått i industriella inrättningar, uppgår till mera än 30 millioner rdr rmt. — Men det finnes för öfrigt ett ännu vida enklare och säkrare sätt, att *relativt* bedöma national-kapitalets tillväxt, nemligen genom uppskattningen af dess *afkastning* d. v. s. landets *produktion*. Nå

väl! Nu har ingen, ej ens insändaren, gittat förneka, att denna produktion i sjelfva verket stigit till en förvånande grad — eller för att tala genom exakta siffror: *exporten*, utvisande öfverskottet utöfver landets egen stegrade förbrukning, har på 20 år mera än *fyrdubblats*. Huru kan då ins. vilja öfvertyga någon, att *national-kapitalet* under tiden är förminskadt, eller att landet blifvit fattigare än någonsin? — Huru denna ofantligt ökade national-inkomst användes — om detta sker väl eller illa — är en helt annan sida af saken. Man kan önska, att sparsamheten vore större, lyx och vällefnað mindre, och att de ständigt växande tillgångarna på ett nyttigare sätt begagnades, än som nu i allmänhet sker; men detta är i alla händelser en fråga, som står alldeles utanför det ämne, som nu afhandlas, eller det faktum, *huruvida landets kapital-förmögenhet blifvit ökad eller minskad*.

Vi nödgas här afbryta, och då insändarens hela national-ekonomiska uppfattning i sjelfva sina utgångspunkter tyckes vara lika diametralt stridande mot våra, som hans slutsatser äro det, anse vi nu, sedan de fakta blifvit framlagda, hvarpå vi stödja våra åsigter, det vara föga gagneligt att med honom fortsätta tvisten.

Stockholm den 2 mars 1858.

J. A. G.

